

מראי מקומות - תענית

כב:

א. על כולן יחיד רשאי לסגף את עצמו

ע' ר"ן (ח. מדפי הרי"ף) שכ' דמשמע מזה דאין הציבור מתענים, ורק דנח' התנאים אם יחיד רשאי לסגף עצמו בתענית או לא, ומ"ש מכל הצרות דגוזרין תענית על הציבור. וביאר, דבכל צרות, הרי יש להם איזה מתון, דאין הסכנה לאותו יום ממש, ולכן מתענים בשני וחמישי ושני. אבל באותם צרות, הרי הסכנה היא בכל יום, וא"כ באמת יהיו צריכין להתענות בכל יום. וכיון שאין שייך לגזור כן על הציבור, ממילא לא גזרו תענית כלל. אבל היחיד רשאי לסגף עצמו, דהיינו דיכול להתענות בימים רצופים (ומדויק לשון לסגף, דהיינו דתעניות רצופות הן סיגוף). וע"ז חולק ר' יוסי וס"ל דאסור לסגף את עצמו, אבל להתענות בתעניות מופסקות, אף ר' יוסי מודה שיכול לעשות כן.

ב. וטהרו את הבשר

הק' **הקהלות יעקב** (טהרות י"ט), נהי דאינו טמא מדין בשר טמא, אבל למה טהור לגמרי, הא לא גרע ממלא תרוד רקב דטמא, דהאם במה שהוא מעוכל גרע מדין רקב, שכבר ליכא בשר כלל ורק עפרורית, וא"כ כאן למה טהור לגמרי. וכ' דלפי מה דמבואר באיזה דוכתי דדין מלא תרוד רקב הוא רק היכא דאינו מעורב בשום עפרורית אחרת, א"ש. שהרי העיכול של תנוקות אלו היה במעי הזאב, וא"כ מסתמא נתערב אם שאר מאכלים שהיו במעי הזאב, וא"כ אין בזה מדין תרוד. ועוד תי' דקיי"ל דהרוג אין בו דין מלא תרוד רקב, אלא דכ' לפלפל בזה, דאולי זהו רק משום דהוי מת שחסה, אבל מרש"י כאן מבואר דהוי שלמין בשעת בליעתו, וא"כ אפשר דלא שייך דין זה דהרוג. וע"ש עוד בזה, ואכמ"ל.

ג. חנן וכו' בשם ר"ע אין מתריעין על הדבר כל עיקר

הק' הרמב"ן, הא במתני' קתני על הדבר, וע"ז אמר ר' עקיבא מתריעין בסביבותיה, וכ"ש בה, וא"כ איך אמר' בברייתא דעל הדבר אין מתריעין כל עיקר. ותי' דכוונת ר"ע במתני' הוא רק לחלוק על מה שאמר הת"ק לענין סביבות העיר, דת"ק ס"ל דמתענין, ור"ע חולק וס"ל דרק מתריעין בסביבותיה, אבל אין מתענין, אבל לא בא ר"ע לפסוק על דבר דוקא, אלא דיש נפק"מ גם לענין מפולת ועצירת גשמים. ורק בברייתא בא וחולק וס"ל דעל הדבר אין מתריעין כלל. וטעמו משום דכיון דדבר הוא מיתה, ומיתה מנהג העולם הוא, וא"כ אע"פ שבא

יותר מן הראוי, מ"מ אין מתריעין עליה, אלא רק מתענין. עוד הביא דהראב"ד כ' דצריך לגרוס דאין מתריעין על הדבר בשבת, כדי שלא יסתור ר"ע דברי עצמו. וע"ע בריטב"א, שכ' ליישב, דהמח' בין שמעון התימני ורבנן לא הי' בענין להתריע באותו מקום, אלא בהפרכיא אחרת, דשמעון התימני ס"ל דאף דהמכה אינה מהלכת שם, מ"מ צריך להתריע מפני צרת בעלי הצרה. וחכמים לא הודו לו, דאף בחול אי"צ להתריע, כיון שאין להם חשש ממנו, ודיין לבעלי הצרה ולסביבותיהן להתענות, ולשאר מקומות אין להם עסק בדבר זה. וא"כ אין שום סתירה בין ר"ע לר"ע, דבמתני' מדבר על אותה העיר וסביבותיה, ובברייתא מדבר לענין מקומות רחוקים.

ד. חנן וכו' אין מתריעין על הדבר

פרש"י, אפי' בחול, דגזירה היא. ותמוה, דלכא' הסברא היא להיפוך, אם גזירה היא, אז ודאי צריכים להתענות. וכ' באור החמה, דאולי כוונת רש"י על דרך מש"כ הריטב"א שהבאנו לעיל, דרק אותו מקום וסביבותיו צריכים להתענות, ולא במקומות רחוקים. וע"ז בא רש"י לומר "דגזירה היא", דהיינו דגזירה היא לאותו מקום, ולכן אין למקומות אחרים עסק עמה. אבל ע' בשפת אמת שלא ביאר כן בדברי רש"י, דכ' דלטעם רש"י דגזירה היא, הי' ראוי דגם באותו מקום אי"צ להתענות כלל, והעיר דהראשונים לא אמרו כן. אבל עכ"פ נראה שהוא סובר דטעם רש"י מהני לומר דאף באותה העיר אין להתענות, וצ"ע (ואולי הבין בכוונת רש"י, דכיון דגזירה היא, אין שייך לשנותה, ולא מועיל תפלה, וצ"ע בזה).

ה. עד שיבלו שפתותיכם מלומר די

ויש לבאר, איך נראה מכאן דאין להתפלל על רוב טובה. וכ' הר"ן (ח. מדפי הרי"ף) דכיון שכן היא מדתו של הקב"ה, שכשהוא נענה לעמו ישראל משפיע להם מטובתו עד שיבלו שפתותיהם מלומר די, אין מתפללין עליה.

ו. בעתם לא שכורה ולא צמאה

ויש לעי', איך נלמד מהא דבעתם דאינה שכורה או צמאה. וביאר הבן יהוידע, דאותיות בעתם הם "עב תם", דהיינו עננים תמים, דאינם לא שתוי' יותר מדאי, ולא פחות מדאי.